Leidraad Implementatie Publicatiestrategie Universiteit Leiden

Achtergrond

Open science helpt de wetenschappelijke en maatschappelijke impact van onderzoek te vergroten door wetenschappelijke kennis op een open, tijdige, eerlijke en duurzame manier te delen. Om open science zo goed mogelijk in praktijk te brengen, is het nodig strategisch te denken over de manier waarop we ons onderzoek publiceren.

Met het oog op het groeiende aantal en type publicatiekanalen, ontwikkelingen in het kader van Erkennen & Waarderen (meer focus op kwaliteit dan kwantiteit) en bezuinigingen en jaarlijks stijgende kosten, wordt het maken van (beleids)keuzes op basis van strategie steeds urgenter. Het **Strategisch Publicatieraamwerk**, opgesteld door de universiteitsbrede Denktank Open Wetenschappelijk Publiceren[1] in opdracht van Academia in Motion en aangescherpt in consultatie met de faculteiten, biedt een kader voor het maken van deze keuzes. Het raamwerk is bedoeld om faculteiten en instituten te ondersteunen bij het maken van passende (beleids)keuzes met betrekking tot wetenschappelijke publiceren op een manier die aansluit bij de principes van open science. De implementatie van het Strategisch Publicatieraamwerk – in de vorm van het ontwikkelen van een eigen publicatiestrategie op het niveau van faculteiten en/of instituten – is een volgende stap in het proces dat de Universiteit Leiden via Academia in Motion in werking heeft gezet om te komen tot een *open knowledge community*. De implementatie zal gecoördineerd en ondersteund worden door de Universitaire Bibliotheken Leiden (UBL).

Ontwikkeling publicatiestrategie

Het Strategisch Publicatieraamwerk definieert vier overkoepelende waarden voor wetenschappelijk publiceren: geschikt voor het doel, open, duurzaam en rechtvaardig. Deze vier waarden worden vertaald naar drie criteria die onderzoekers aan de Universiteit Leiden kunnen gebruiken om tot een goede afweging te komen waar en hoe het beste te publiceren: doelgroep en kwaliteit, openheid & tijdigheid en kosteneffectiviteit. Om faculteiten en instituten te ondersteunen om te komen tot een op open science afgestemde publicatiestrategie is deze **Leidraad Implementatie Publicatiestrategie** ontwikkeld met een aantal vragen gerelateerd aan de drie criteria

[1] In de universiteitsbrede Denktank Open Wetenschappelijk Publiceren namen deel: Annemarie Bouwman (FGGA), Kurt De Belder (UBL), Coen van Hasselt (FWN), Anneke Hendriks (SAZ), Karlijn Hermans (SAZ, Academia in Motion), Jimmy Mans (FdA), Sonja Meeuwsen (LUMC), Manon Osseweijer (FGGA), Heleen Palmen (UBL), Alenka Prinčič (UBL), Erik van Rossenberg (FdR), Bob Siegerink (LUMC), Anna van 't Veer (FSW), Myrte Vos (FGW), Ludo Waltman (CWTS, Academia in Motion)

van het Strategisch Publicatieraamwerk. Via de beantwoording van deze vragen kan een zo volledig mogelijke, op de eigen eenheid en (sub)discipline toegesneden publicatiestrategie opgesteld worden.

De publicatiestrategie heeft betrekking op de publicatie van de 'narratieve onderzoeksoutput', zoals wetenschappelijke tijdschriftartikelen, preprints, publicaties in repositories, conference proceedings, boeken, blog posts, beleidsrapporten, etc.[2] Met de term 'publicatiekanaal' wordt gerefereerd aan de diverse kanalen die gebruikt kunnen worden om onderzoek te publiceren, zoals wetenschappelijke tijdschriften, platformen voor modulair publiceren, algemene nieuwsmedia, sociale media etc.

De vragen in de Leidraad volgen de criteria zoals uiteengezet in het Strategisch Publicatieraamwerk. De antwoorden op deze vragen kunnen verder uitgewerkt worden in een beleidsdocument, opgenomen in het open science- of ander gerelateerd beleid, of in deze vorm vastgesteld worden, waarin beschreven wordt hoe omgegaan dient te worden met wetenschappelijk publiceren binnen de eigen beleidskaders.

Leidraad

1) Strategie en beleid

Heeft uw faculteit, instituut, afdeling of onderzoeksprogramma (hierna: de eenheid) een strategiedocument en biedt dit document een expliciete visie op de functie van publiceren?

Dit document kan als basis gebruikt worden voor het opstellen van een volledige publicatiestrategie met antwoorden op de vragen hieronder.

2) Doelgroep & Kwaliteit

In het licht van de strategie van de eenheid, hoe kan ervoor gezorgd worden dat de juiste doelgroepen bereikt worden?

1. Wat zijn de belangrijkste doelgroepen die de eenheid wil bereiken?
- Welk wetenschappelijk publiek dient bereikt te worden? Denk aan specialisten, maar ook het vakgebied als geheel, collega-wetenschappers buiten het eigen vakgebied (bijv.

[2] Hoewel het Strategisch Publicatieraamwerk en deze Leidraad niet alle aspecten van het publiceren van andere outputs behandelen en deze daarom buiten beschouwing worden gelaten, kunnen de vragen in deze Leidraad toch nuttig zijn om ze ook in die context te overwegen.

Nederlandse juristen, Europese sociologen), internationale (onderzoeks)netwerken of samenwerkingsverbanden (bijv. een specifieke samenwerking met virologen in Afrika).
- Welke niet-wetenschappelijke doelgroepen zijn belangrijk om te bereiken? Denk aan het bedrijfsleven (chemie, farmacie, advocatuur etc.); niet-commerciële 'practitioners' (overheidsbeleid, onderwijs, zorg); non-profits (NGO's, musea); de 'gewone burger', etc.

2. Aan welke publicatietypen en -kanalen geeft de eenheid de voorkeur om deze doelgroepen het best te bereiken?
- Welke voorkeur is er wat betreft publicatietypen om de gewenste doelgroepen te bereiken (bijv. peer-reviewed tijdschriftartikelen, boeken, preprints, beleidsrapporten, nieuwsartikelen in de media, systematische reviews, etc.)?
- In welke publicatiekanalen is de eenheid graag zichtbaar (bijv. in publicatiekanalen van specifieke wetenschappelijke organisaties of uitgevers, bepaalde platforms, of op aangewezen congressen of evenementen)?
- Zijn er publicatiekanalen waarvan de eenheid onderzoekers wil afraden om in te publiceren omdat deze niet overeenkomen met de (publicatie)strategie van de eenheid?

3) Openheid & Tijdigheid

Hoe wordt er in het licht van de strategie van de eenheid, voor gezorgd dat onderzoeksresultaten op een open en tijdige manier worden gepubliceerd?

1. Op welke manier heeft de eenheid het huidige universitaire open access-beleid aangaande korte publicaties geïmplementeerd?
In het huidige open access-beleid van de Universiteit Leiden wordt verwacht dat alle door medewerkers van de Universiteit Leiden gepubliceerde wetenschappelijke en professionele artikelen, hoofdstukken uit samengestelde werken en congrespublicaties na een embargo van 6 maanden, open access beschikbaar zijn in het universitaire repositorium Scholarly Publications.
- Volgt de eenheid het voorschrift om minimaal alle korte werken na uiterlijk een embargoperiode van 6 maanden open te maken (waarmee gebruik gemaakt kan worden van het Amendement Taverne[3]) of wil de eenheid een opener strategie implementeren?
- Wil de eenheid dat werken direct (zonder embargo) open access gepubliceerd worden?

[3] Meer uitleg over het Amendement Taverne (artikel 25fa van de Auteurswet): https://www.bibliotheek.universiteitleiden.nl/onderzoekers/open-access/achtergronden-en-beleid

- Wil de eenheid het gebruik van open licenties[4] stimuleren die ook het hergebruiken van publicaties (bijv. vertalingen) mogelijk maken (bijv. door een voorkeur uit te spreken voor een CC BY-licentie)?
- Een ORCID is een waardevolle auteursidentificatie. Wil de eenheid in de publicatiestrategie opnemen dat verwacht wordt dat elke onderzoeker een ORCID aanmaakt en deze registreert in LUCRIS?

2. Hoe kijkt de eenheid aan tegen pre-publication research papers, zoals preprints en working papers?
- Op welke manier kunnen pre-publication research papers, zoals preprints, working of discussion papers de eenheid helpen onderzoek tijdig en open te publiceren?
Preprinting is het open beschikbaar maken van een onderzoeksartikel zonder dat het artikel formele peer review heeft ondergaan[5]. Bedenk dat de preprints in specifieke 'preprint repositories' beschikbaar gemaakt worden die meestal disciplinair georganiseerd zijn. Het artikel kan na het openbaar maken in deze repositories alsnog aan een tijdschrift worden aangeboden.
Working papers (ook wel discussion papers genoemd) zijn pre-publication research papers die nog geen formele peer review hebben ondergaan of gepubliceerd zijn in een tijdschrift en veelal beschikbaar zijn gesteld via de werkgever van de auteur, bijvoorbeeld universiteiten en onderzoeksinstellingen. Ze worden meestal in een relatief vroeg stadium van het onderzoek geschreven en worden vaak formeel gepubliceerd als tijdschriftartikelen wanneer het onderzoek is afgerond.

3. Hoe kijkt de eenheid aan tegen het open beschikbaar maken van boeken, beleidsrapporten, bijdrages in algemene nieuwsmedia, sociale media en andere publicatietypen die niet onder preprinting of binnen de bestaande universitaire Open Access-verplichting vallen?
- Welke andere publicatietypen zijn nog meer belangrijk binnen de eenheid die hiervoor nog niet besproken zijn?
- Op welke manier kunnen deze publicatietypen een plek krijgen binnen de publicatiestrategie van de eenheid? Denk ook aan voorwaarden voor licentie, embargo en publicatiekanaal.

---

[4] Meer informatie over de verschillende licenties: https://www.bibliotheek.universiteitleiden.nl/onderzoekers/lucris-en-scholarly-publications en specifiek over de Creative Commons licenties: https://zenodo.org/records/13691572
[5] Uitleg over de voordelen van preprinting: https://www.medewerkers.universiteitleiden.nl/nieuws/2023/10/preprints-plaatsen-er-is-geen-enkele-reden-om-het-niet-te-doen

Universiteit Leiden

4) Kosteneffectiviteit

Hoe kan in het licht van de strategie van de eenheid ervoor gezorgd worden dat onderzoeksresultaten op een kosteneffectieve manier gepubliceerd worden?

1. Wanneer geniet welke route de voorkeur voor het open beschikbaar maken van tijdschriftartikelen?

- Welke factoren spelen een rol bij het bepalen van de meest geschikte route voor het open beschikbaar maken en hoe beïnvloeden deze factoren de voorkeursroute?
De UBL biedt graag ondersteuning bij deze vraag via een gesprek om de consequenties van de verschillende routes te verduidelijken.

Tijdschriftartikelen kunnen via een aantal routes open beschikbaar worden gemaakt:

- *De **gouden** route is betaald open access publiceren in tijdschriften die volledig open access zijn. Deze route wordt vergoed door onderzoeksfinanciers die Plan S ondersteunen, zoals NWO, ZonMw en ERC, mits hiervoor in de projectaanvraag budget is begroot.*
- *De **hybride** route is betaald open access publiceren in tijdschriften waarin een deel van de artikelen open access is en een deel van de artikelen alleen toegankelijk is voor betalende lezers. De meeste overeenkomsten met uitgevers dekken momenteel vooral deze tijdschriften.*
- *De **diamanten** route is open access publiceren in tijdschriften of andere publicatiekanalen die volledig open access zijn zonder dat de lezer of de auteur daarvoor hoeft te betalen. Deze tijdschriften of platforms verkrijgen hun middelen vanuit vrijwillige bijdragen van wetenschappelijke instellingen en organisaties[6].*
- *De **groene** route is gratis open access publiceren van een versie van een artikel via een preprint server en/of het repositorium. Voor het definitieve artikel geldt doorgaans een embargo van 6 maanden (via de Taverne-regeling) en voor eerdere versies van het artikel hangt het af van het tijdschrift of er een embargo is. Auteurs met onderzoeksfinanciering met Plan S-verplichting kunnen ook gebruik maken van de Rights Retention Strategy[7]. Hiermee kunnen ze van tevoren aan een tijdschrift aangeven dat ze verplicht zijn hun artikel (de zogeheten author accepted manuscript versie) direct open access in het repositorium te deponeren.*

N.B. Leids universitair beleid schrijft voor dat alle publicaties in het repositorium opgenomen dienen te worden, onafhankelijk van welke route er gevolgd wordt.

---

[6] Zie ook het online Nederlandse Diamond Open Access Expertise Centre: https://www.openaccess.nl/nl/diamond-open-access/bronnen

[7] Meer informatie over de Rights Retention Strategy als onderdeel van Plan S, waaraan subsidiegevers zich gecommitteerd hebben (waaronder NWO, ZonMw en ERC): https://www.openaccess.nl/nl/publiceren/repositories-en-zelfarchivering

Universiteit Leiden

2. Hoe wil de eenheid de onderzoeker ondersteunen voor tijdschriftartikelen in het navolgen van de publicatiestrategie?

- Welke voorkeur heeft de eenheid hoe de financiering van open access publiceren wordt geregeld (bijv. een voorkeur door gebruik van het open access budget beschikbaar binnen de externe onderzoeksfinanciering, indien beschikbaar, of gebruik maken van de Read&Publish-deals of publiceren op locaties waar geen kosten worden gevraagd om te publiceren)?
- Welke voorkeur heeft de eenheid wat betreft het bekostigen van overeenkomsten met uitgevers om open access-publicatiekosten af te dekken: liever zoals nu met big deals waarin alle tijdschriften van een uitgever zijn opgenomen (maar daardoor minder financiële ruimte overblijft voor bijv. de aankoop van leestoegang tot andere uitgevers of producten) of liever een op de publicatiestrategie afgestemd pakket (waardoor meer financiële ruimte gegeven wordt voor bijv. de aankoop van leestoegang tot andere uitgevers en producten en/of ondersteuning van andere publicatiekanalen waarmee op dit moment geen deal is afgesloten? Indien dat laatste, kan er inzicht gegeven worden welke tijdschriften op universitair niveau ondersteund dienen te worden?
De UBL biedt graag ondersteuning bij deze vraag om de consequenties van de verschillende opties te verduidelijken.

3. Is er budget uit de eerste geldstroom beschikbaar om bij te dragen aan:

- **Article processing charges (APC's) voor tijdschriftartikelen in 'gouden' of 'hybride' tijdschriften die <u>buiten</u> de deals vallen?**
- **Book processing charges (BPC's) of chapter processing charges (CPC's), om boeken beschikbaar te maken in open access?**
- **Het financieel ondersteunen van publicatiekanalen zoals diamond open access-tijdschriften, preprint servers[8], preregistratieplatforms[9], registered reports[10], en/of andere publicatiekanalen?**
- **Als er budget beschikbaar is, onder welke voorwaarden wordt dit budget dan beschikbaar gemaakt?**

Denk aan voorwaarden zoals een maximumbedrag, kwaliteitseisen, peer review proces, welke middelen vrijgemaakt kunnen worden om dit te realiseren en hoe het beslissingsproces hierover vormgegeven gaat worden.
N.B. Neem hierbij ook het registreren van alle open access-publicatiekosten op het OA-grootboeknummer van de universiteit mee.

[8] Bijvoorbeeld ArXiv, PsyArXiv, MedArXiv, bioRxiv, SSRN, ChemRxiv (en meer)
[9] Zie hier: https://www.cos.io/initiatives/prereg
[10] Zie hier: https://www.cos.io/initiatives/registered-reports

5) Toepassing

Hoe zorgt de eenheid ervoor dat een onderzoeker tot een passende keuze van publicatiekanalen komt?
Het Strategisch Publicatieraamwerk reikt drie criteria aan om tot een passende keuze van publicatiekanalen te komen: audience & quality, openness & timeliness, en cost effectiveness.
- Hoe en wanneer wordt van onderzoekers verwacht dat zij deze criteria toepassen om tot een passende keuze van publicatiekanalen te komen (bijv. bij het maken van keuzes in een promotieplan en/of een publicatieplan van een onderzoeksproject)?

*** Optionele vragen voor eenheden die wat willen toevoegen aan hun publicatiebeleid over preregistratie, modulair publiceren, open peer review en/of replicatiestudies. Voor eenheden die hierover niks in hun beleid willen opnemen, kunnen onderstaande vragen overgeslagen worden.**

Hoe kijkt de eenheid aan tegen preregistratie, modulair publiceren, open peer review en/of replicatiestudies?
- Hoe belangrijk zijn preregistratie, modulair publiceren, open peer review en/of replicatiestudies binnen de eenheid?
- Op welke manier kunnen preregistratie, modulair publiceren, open peer review en/of replicatiestudies een plek krijgen binnen de publicatiestrategie van de eenheid?
Preregistratie is het open beschikbaar maken van een onderzoeksplan voordat het onderzoek wordt uitgevoerd. Preregistraties komen terecht in bestaande tijdschriften of op speciaal daarvoor opgezette platformen. Modulair publiceren is het publiceren van onderzoek in kleinere stappen, bijvoorbeeld door eerst de onderzoeksvragen en hypotheses te publiceren, vervolgens de beschrijving van de methode en de data, en daarna de beschrijving van de resultaten.

Versie: 1.0
Datum: 2025-12-22
Geschreven door: Heleen Palmen, Centre for Digital Scholarship, Universitaire Bibliotheken Leiden
Vragen graag sturen aan: cds@library.leidenuniv.nl